

Müslüman Ekonomisi

Nureddin Yıldız'ın 13.04.2019 tarihli (356.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

İnsan bedeni Allah Teâlâ'nın yarattığı bir mucizedir. Kendimiz üzerimizde hissediyor ve görüyoruz bunu zaten, elhamdülillah.

İnsanı ayakta tutan kalp, beyin ve diğer organlar arasında bağı kuran kandır. Bir yere kan gidiyorsa orada hareket vardır. Parmaklardan birine kan nakli sorunlu olduğu zaman parmak felç olur, kan donuyorsa orası romatizma olur, kan mikroplanınca vücutta sorun baş gösterir vs. Vücutta hayatiyeti sağlayan kan ne kadar temizse bünye o kadar ayakta duruyor, kan mikroplanıp enfeksiyon kapınca türlü sıkıntı meydana geliyor.

Bir yerde yaşayan insanların 'kan'ı da maldır. Nasıl ki vücutta bir bölgeye kan gitmeyince orası kangren olur, icabında o organ kesilirse bir yerde de para ve mal akışı olmadığında hayat durur. Afrika'da insanların malı olmadığından yiyecek bulamazlar. Onlarla aynı gökyüzü altında yaşarız ama malları kıt olduğundan hayat da onlar için durağandır. Mal evlilikte mutluluğun, ticarete akışın, insanlar arası ilişkilerde huzurun kaynağı olabilir hatta parası çok babanın evladına karşı forsu bile bir başkadır.

Hayatın içinde mal akışını vücutta kan sirkülasyonuna benzetme nedenimiz insan açısından mal denen şeyin değerini anlayabilmek içindir. İnsanın gözünde malı olan/olmayan biri nerede durur ve ona bakışı nedir diye düşündüğümüzde bu, kanı olan/olmayan farkına benzetilebilecek kadar bariz bir ayırım meydana getirir; bedende kan, toplumda mal.

Bu durum bizi bir sonuca daha götürür ki kanı mikrop kapmış insanın kendi ve etrafı için taşıdığı sorunlar gibi malına rüşvet, faiz, yalan bulaşan birinin de o mal dolayısıyla yol açtığı büyük problemler söz konusu olur. Aileler bu yüzden huzursuzluk yaşar. Bozulma ve parçalanma hadiselerinin altı eşelendiğinde yolun birçok defa bu noktaya, haram bulaşmış para konusuna, çıkıyor oluşu bunu göstermektedir.

Helal kazanmamak ve harcamamak ile Müslüman bir ekonomiyi camiler kadar değerli görmemek aileden okula, cami ibadetinden sosyal hayatın uç noktalarına kadar her yere yansır. Sağlam birinin bünyesine de mikrop bulaşınca sağlık zıyatı olabilir, yaşlı birininkine bulaşınca da. Toplumun ayakta tutan kanı mal teşbihiyle ele aldığımızı göre denebilir ki mala bulaşan herhangi bir haram bağı da kolesterol gibidir. Mikroplu kan insanı yatağa düşürdüğü gibi haramlı para da toplumu bozup çözer.

Bir toplumda bankalar adeta bakkallar gibi kabul edildikleri ve yaygınlıkları son haddine vardığı, rüşvet alıp vermek oldubittiye getirildiği, işçi-işveren veya müteahhit 'hak' mefhumunu düşünmediği sürece topluma pompalanan mal (bedene pompalanan kan) herhangi bir şekilde arızaya neden olur, o toplumun yüzü gülmez. **Âlimler, hocalar ve davetçiler siyasete destek olmak veya başka uyduruk işler yerine toplumun böbreği olmalıdırlar. Yalan, hile, rüşvet veya başka bir 'mal kirletici'ye karşı Müslüman toplumun böbreği hocalardır. Onlar devre dışı kaldıklarında toplum ihtilaller ya da başka sosyal olgularla diyalize tâbi tutulmak zorunda kalır, ezanlar kulaktan içeri giremez.** Zira mideye haram bir kere girmiştir ve bu olduktan sonra da hadis-i şerifin haberinde buyrulduğu üzere *"artık tek çare ateştir."*

Bunun içindir ki bir toplum, ezanlar ve camilerden önce gıdanın helalliği meselesini mümkün mertebeye halletmiş olmalı, oturan dairenin ya da çalışılan işyerinin çarkını helal üretimle döndürüp döndürmediği öncelikle çözülmelidir. İnsanları zehirleyecek gıdalar ya da kullanımı helal olmayacak oyuncaklar-giysiler üreten bir işyerinden kazanılmış parayı cebine koyarak evine giden, o parayla

ailesinin ihtiyaçlarını temin eden birinin ailesi hastanelik olmuş demektir. Buradan ailevî huzursuzluklar doğar, boşanmalar meydana gelir. Günümüzde artan boşanmaların sebebi herhâlde yalnızca kadınların güzel olmaması ya da erkeklerin eşlerine itaatleri gibi meselelerden ibaret değildir: Kan mikroyukken sağlıktan hiçbir ihtimalde söz edilemez.

Toplumda haram malın ve kazancın yaygınlaşmasında hep belediyeleri ya da marketleri suçlamak ne makul ne de ahlakî değildir, nihayetinde marketten alışveriş edenler biziz veya belediye de biziz. Toplum ayakta tutan mal kazancının kökenini, kazanım şekillerini incelemek hepimizin boynunun borcudur. Düşmanların askerleriyle topraklarımızı işgalinde gösterilecek refleksi şeytanın mağazalarımızı ve mal kaynaklarımızı istilasında da göstermeye mecburuz.

Aradığımız şey malımızdaki helallik ve saflık olmadığı sürece aileyi de hayat bereketini de kaybetmemiz işten değildir. **Müslümanca ekonomi baş tacı edilmedikten, ana gündem ve hassasiyet konusu olmadıktan sonra gerisi hep tali mesele konumunda kalmaya mahkûmdur. Yemeği bitirdikten sonra ‘elhamdülillah’ demek yeri gelir, hiçbir anlam taşımayabilir –haram kazancın neresine hamd edilecek?**

Kadınlar kocalarını işe uğurlarken “açlığa dayanırız, kiramızı ödeyemezsek köprü altında da yatarız ama cehenneme dayanamayız; sakın bu eve haram veya şüpheli kazanç getirmeyesin” derlerse açlığa razı ama ateşe razı olmayan böyle bir ailede Müslümanca kazanç el üstünde tutulmuş olur. Bu şekilde aile planında veya daha geniş olarak devlet bazında ekonomi Müslümanlaştırılmadıkça, Kâbe’nin bulunduğu ülkede hüküm sürmek bile eldeki petrol gelirini kâfirlere rüşvet diye vermekle ‘Müslüman devlet’ olunmaz.

*

Evimiz, sokağımız, ticaretimiz ve Allah’ın nefes almamızı murat ettiği her ortamımızda helal su, muhabbet, ilişki, dostluk, ziraat ve siyaset peşinde olmak vazifemizdir. Her işimiz helal sıfatıyla bezenmelidir ki Allah’ın rahmetine ümit bağlayabilelim. Şimdilerde çıkan bir safsataya göre “yüzyılımızda mümkün olmadığı” iddia edilen helal yani faizsiz, rüşvetsiz, yalansız ve hilesiz ekonominin gerçekleştirilemeyip uygulanamayacağı tezini dillendiren mihraklar Müslümanlığı sanki geçmişte kolaymış da şimdi zorlaşmış gibi bir durum içinde zannediyorlar.

Müslümanlık ne ashab-ı kiram devrinde ne günümüze gelene kadar kolay olmuş ve yaşanmış değildir. Müslümanlar’ın dahi ‘on lirasını camiye veya vakfa verince gerisi helal’ addederek faize kılıf buldukları bir zamanda elbette imanı yaşamak kolay olmayacaktır. Ama cennet de ucuz kazanılmaz. Müminler cennete yirmi seneliğine tatile gidiyor değildir; sonsuza kadar kalınacak bir cennet için yetmiş sene sıkıntı çekmek, parasız kalmak ve iki kuruşu denkleştirebilmek uğrunda ömür geçirmeye değmez mi?

Seksen sene yaşayan bir insan bu zamanın yetmiş senesini her sabah namaza kalkmakla geçirir; bu bile başlı başına kolay bir iş değildir çünkü helal olan, tereyağından kıl çeker gibi halledilecek anlamına gelmez. Helalin peşinde koşmak, hassasiyetleri helale odaklamak yeri gelir elde korutmaktan daha zor olabilir. Allah’ın emanet ettiği bir çocuğunuz var ve Allah emrediyor: Bu çocuğun kursağından haram lokma geçmeyecek. Bu kolay bir iş değildir, kolay olmasını beklemek yanlıştır; yoksa müminler olarak farkımız nerede görülecekti?

Zor gördükleri din hükümleriyle oynamak ve keyfe göre değiştirmek Hıristiyanlar ve Yahudiler’in tıynetidir, hem bunu yapmış hem de Allah’tan cennet istemeye devam etmişler üstelik sadece kendilerini cennete layık görmüşlerdir. Allah ise onları yok saymış ve ümmet-i Muhammed’i getirmiştir. Çünkü ümmetimiz Allah Teâlâ’ya söz verip dinin hükümlerini esnetmeyecek, değiştirmeyecek bir yol tutmayı taahhüt etmiştir.

*

Bir ailede hayat kılavuzu olarak Müslümanca ekonomik politikalar bulunması gerekir. Bunun sağlanabilmesi için mesela hanım kardeşlerime evlilik teklifiyle gelen bir eş adayına soracakları konuların yanı sıra bir de ekonomik test yapmalarını tavsiye ederim. Kocaları olacak adaylara evin rızkını nasıl sağlayacaklarını sormak evlilik görüşmelerinin önemli başlıklarından biri olabilir: Karşımızdaki kişi haram mı yiyor, şüpheli şeylerle mi meşgul, gıdasına ne derece dikkat ediyor...

Ailede belli başlı ekonomik kuralların bulunması, ucuza ev veren bir kurumun teklifini görünce o teklife peşinen sarılmamayı gerektirir. Haram yöntemle ödemesi yapılmış bir evde oturmaktansa şehirden taşınıp köyde yaşamayı yeğlemek Müslüman ailenin prensibidir. İnsanlar şimdilerde global politikalara söz geçirememeyi ileri sürüp evlerinin de o politikalar doğrultusunda şekillenmiş ekonomi pratiklerine teslim olmasının bir özür sayılabileceğini zannediyorlarsa da bu asılsız ve çocukça bir düşüncedir. Yaşadığımız ülkede bankaların parayı sömürmesini engelleyemiyor olabiliriz, bunu özür olarak Rabbimize beyan edebiliriz belki ama kendi hükümranlılığımızın geçtiği evlerimizde ekonomiyi Rabbimizin emir ve yasak çizelgesi ile yönetmemenin özürlü olabilir mi hiç?

Öyleyse Müslüman ekonomi planlamamıza katkı olması için bir ev rehberi teklifimizi şöyle sıralayabiliriz:

1- Mal ve mülk Allah'ındır. Öncelikle bu bilinecektir: İnsan malın emanetçisidir. Bu hakikate iman edilmedikçe faiz yemek, yalan konuşmak, çalıp çırpmak kolaydır. Dairenin tapusunda senin adın yazar ama her tapuda adı yazanın olsaydı daire, kimseye babasından kalmış olmazdı. Herkes bırakıp gidecektir ki Âdem aleyhisselamdan beri böyle olmaktadır. Emanetçi olmak haddini bilmeyi gerektirir.

2- Ben mümin insanım, Allah'a teslim olduğum için bana 'Müslüman' deniyor. Elimdeki mal da şartsız biçimde Allah'a teslim edilecektir. Kişi Müslüman, malı gâvur ise burada çelişki vardır; mal da Müslümanlaşmalıdır. İnsan kansız kaldığında inekte bol kan vardır diye ondan alıp insana verilmiyor, her kan vücuda giremez çünkü. Öyleyse her mal da cebimize-evimize giremez. Malın kaynağı İslamlaşacak, mal israf edilmeyecek ve illa bir menfaate yarayacak yani birilerine göstermek ya da sırf harcama hevesini tatmin için alınmamış olacaktır.

İnsan da Allah'a ait olduğundandır ki malının yine Allah'ın iradesine uygun kazanılıp harcanması gayet makul bir beklentidir. Aksi takdirde mal, Allah ile insan arasında parazit oluşturur. Bunun yorumunu yürekte hem Allah'ı hem putu beslemenin çelişik manzarasıyla anlayabiliriz ki adı şirktir. Allah'ı sevip kulu olduğunu ikrar ettikten sonra kalbe faizi, çalmayı, hileyi de getirmek bir arada durmayacak işlerdir. O kalpten ilk giden Allah olur zira Allah, haram lokmanın olduğu kalbe girmez.

3- Dünyanın en zengini olabilirim, olmalıyım da. Karun onca servetiyle benim anca sekreterim düzeyinde kalabilir hatta. En zengin insan Müslümanlar arasından biri olmalıdır. Ancak bir şartla; ben malı kullanmalıyım, mal beni kendine köle etmemelidir. Uğruna ailenin parçalandığı mal, sahibini kullanıyordur. Uğruna anne-baba üzülen, çocuklara hasret kalınan, sabah namazı kaçırılan, Kur'an okumaya vakit bulunamayan, arkadaşlıklar harcanan, yalan konuşulan, dinden taviz verdiren mal da sahibini kullanıyor demektir. Hâlbuki bütün imkânlar insanın elindeki nimetleri tepmemesi içindir.

4- Parayla gezip tozmak, harcamak sakıncasızdır ancak Müslüman için faydalı, helal ve akla uygun harcama yapılmalıdır. Cimrilik büyük bir katliamdır. Efendimiz aleyhisselam, *"sizden öncekiler cimrilik ve pintilik yüzünden birbirlerini yemişlerdi"* buyurmaktadır. Pintilik ne kadar sakıncalıysa müsriflik de onun karşı yüzünde bir o kadar sıkıntılı durumlardandır.

Helal ve makul seviyede bir iş olması şartıyla parayı bol keseden harcamakta mesele yoktur. Bir vazö salonun orta yerinde duruyor, yüzlerce dolar para verilmiş. Tek özelliği, yüzyıllar önce yaşamış Çinli bir hükümdarın su içtiği kâseye benzetilerek yapılmış olması. Köpek eti yemiş biri şarabını o vazönün benzeriyle içmiş ve Müslüman da hiçbir işine yaramayıp manası da ipe sapa gelmez bu eşyaya bir

tomar para vermeyi marifet sayıyor; burada makul olmayan bir şeyler olduğu kesindir; harcama akıllıca değildir ki helal veya haram olsun.

Camları örtmek için perde alınmış ama aynı zamanda elli santim yere sürülen fazlası var. Sırf başka bir evde benzeri görüldüğü için böyle yapılmış olduktan sonra Suriye'deki aç Müslümanlar'a sadaka göndermek artık marifet sayılmaz.

5- Yapılan araştırmalara göre büyük alışveriş merkezlerindeki harcamaların %60'ı oradaki gezmeler esnasında karar verilen yani göze yapılan tanıtımın etkisi sonucundaki alışverişlerden oluşuyor. Bu korkunç bir durumdur. Müslüman, ilandan ve reklamdaki etkileneceği alışveriş ediyorsa aklını kiraya vermiş demektir. 'Dikkat çekti' bir çeşit bahane değildir, icabında zina da dikkat çekebilir, ona neden mesafemizi koyuyoruz öyleyse? Haram caziptir, bunu bilmiyor muyuz?

'Çarşı' dolaşmak bir hastalıktır. Vakit geçirmek için ibadet, sıla-i rahim, çalışmak, temizlik mi bitti ki avm'ye sıra gelmiş olsun. İnsan çıkıp bir ormanı, koruyu gezer de yine çarşıya veya avm'ye dolaşmak için gitmez. Çarşı gezmek diye bir yaşam tarzı olabilir mi yahu? Reklama göre karar vermek insanın zihninde bir kere revaç buldu mu yarın dinsiz ve mülhit bir malzemenin reklamına da kanılabilir demektir. Müslüman bu derece basiretsiz olamaz.

6- Ay sonu geldiğinde Müslüman'ın parası bitmiş olmamalıdır. Para biriktirmenin yollarını, kenara para koymanın çarelerini üretmelidir. Eşi ve çocuklarıyla umreye gitmek için kumbara oluşturan ve düzenli olarak parasının bir kısmını saklayan Müslüman, hiçbir şekilde bu hedefi gerçekleştiremeye bile niyetiyle kazanır. Bir liraysa bir lirayla bile parasını bir amaç uğruna biriktirme lezzetini es geçmemelidir Müslüman.

7- Müslüman ekonomide akla gelen her şeyi satın almak yoktur. Nefis bir çocuk gibidir, her şeyi ister. Misafirliğe gidersen, orada bir koltuk görürsün ve nefis hemen ilk mağazaya bir uğramak ister. İstemesinin absürtlükte sınırı yoktur, bütün dünya verilse bile nefis "bunun ötesi yok mu" diye sorar. Bunun terbiyesi mesela şöyle yapılabilir: 'Ne istendiyse istendikten bir ay sonra alınacak' şeklinde bir dizginleme politikası uygulanabilir. Ve görülür ki iki hafta sonra o istenen şeyden vazgeçilmiştir. Zira insanınki çoğunlukla maymun iştahlı olmaktan ibaret bir istemedir.

Bu tavrın tamamlayıcı bir parçası da evleri böyle, yani mobilya mağazasına dönmüş, olan kimselere misafirlik için ayağı sık alıştırmamaktır. Bütçemiz olmadığına göre ya da boşa para harcayacak kadar akli kıt davranamayacağımıza göre kendimizi böyle manzaraları sürekli görerek ifsat etmenin ve huzurumuzu kaçırmamızın da manası yoktur.

8- Maaşların bir bölümünü eşimize emanet etmek, o miktar bitince ek ödenek çıkarmamak bir yoldur. Böylece otokontrol kurulmuş olur. Aksi takdirde sürekli isteyen ev halkının arzusunu yerine getirmemek ailede huzursuzluk sebebine dönüşebilmektedir. Lakin bu nihayetinde bizim bir tavsiyemizden ibarettir. 'Anadolu erkeği' cüzdânına tutturmazsa o kısmını bilemeyiz, bizim bahsimiz Müslümanca, helal ve bereket kaynağı olacak bir ev düzeni kurma gayretidir.

9- Gelir ile ev arasında uyum gözetilmelidir. Bir uzmana bu konuda müracaat edilebilir. Maaş ile mahalle-ev-bina arasında dengeli seçim yapılması sağlanmalıdır. Aylık gelirin azımsanmayacak kadarını sırf kapıcı ve aidat masrafına verdiği bir mıntıkada oturması insanın cüzdânını yönetemeyeceği bir çıkmazın sebebidir. Bu hususta akıl dışı ve ekonomik mantıkla bir arada duramayacak mazeretlere sarılmamalıdır.

10- Evimizde kullanılan eşyaları borçla değiştirmeme prensibi gözetilmelidir. On beş sene üzerine değiştirmek istediğimiz koltuğumuz olabilir ya da buzdolabımız artık fonksiyonunu tam yerine getiremediği için yenisini almayı düşünebiliriz; fakat bunu borç olarak yapmamalı, paramız olduğu zaman işe soyunmalıyız.

Bir para politikası olarak bu prensibi hazmedebilirsek hem nefsimizi hem ekonomimizi disipline etmiş olur, diğer yandan israfın önünü tıkar ve bereketin vesilelerini güçlendiririz.

11- Elde liste olmadan çarşı-pazara çıkmamalıdır. Evden çıkmadan önce belirlediğimiz listenin dışında alışverişe de heves etmemelidir. Diğer türlü yani başka alışverişler için keşif gezilerine çıkma ihtimali beraberinde hesapsız masraf getireceğinden devreye kredi kartı, onunla beraber de önu alınamayan harcamalar-taksitler girer.

12- Müslüman'ın şöyle bir prensibi olabilir: Eşimin mehri taksitlenebilir, oturduğumuz evi de taksitle alabilirim; bunlar dışında hayatımda taksit olmayacak. Tenceremiz var, evde tabağımız da var; öyleyse tabak takımını niye taksitle alacakmışım? Evin badanasını taksitle değiştirmemiz neden mecburî olsun; değişmese hasta mı oluruz?

Taksite karşı böyle kesin bir tavrımız olmalıdır. Sağlıkla ilgili zarurî bir mesele olur, bunu elbette bu prensibe dâhil etmediğimiz anlaşılacaktır.

13- Müslüman, yahudiden korkar gibi borçtan korkar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem borç korkusu yaşamıştır, Müslüman da borca girmekten ürker. Efendimiz aleyhisselam borçlu birinin cenaze namazını kılmamıştır, bu cümle bile mümin insanın uykusunu kaçırmaya yetip artar. Borcu olduğu sürece çift mesai çalışıp mümkün olan en kısa zamanda ondan kurtulmak mümince bir endişedir.

14- Ailemizin sadakası olmalıdır. Miktarı az da olsa devamlı surette evimizin sadakasını vermeyi kural edinmelidir. Paramız hiç yoksa bedenimizle bir müminin yardımına koşmak sadakamız yerine geçer, evinin sadakası yerine geçsin diye bir caminin temizliğini halletmek pekâlâ geçer. Sadaka belaları def eder ve Allah için ihlasla verilmiş sadakaların koruduğu bir evden sıkıntılar, ızdıraplar uzak durur.

15- İlim talebesi olmayan veya hasta anne-baba bakımıyla meşgul olmayan bütün genç kardeşlerim çift iş yapmalı, çok para kazanmalıdırlar. Çok para ile sadaka vermek, hacca gitmek, ev almak, iş kurmak tasavvurları zihinde dolaşmalıdır. Elektrik direği gibi sağlam delikanlılar “babam beni evlendirmiyor” bahanesine sığınmaktan utanmalı, okul haricindeki saatlerde çalışacak ve hayatı meşgul edecek ataklığı göstermelidir.

Bu zamanda part-time çalışsa birkaç yılda evlilik parasını denkleştireceği bir iş fırsatına insan sırtını dönerse kimse onun yardımına gözü kapalı koşmaz. İnsan berekete, güce ve alın terine güvenmelidir. Allah sadece o zaman yardımı ile kuluna yetişir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.